

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ES KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre	2 „

Felelős szerkesztő és laptulajdonos

SZATHMÁRY ZOLTÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 11c földszint balra, (Piac felől 3-ik ajtó).

Hirdetések feladhatók a Horovitz-nyomdában, és a „Debreczen” kiadóhivatalában Darabos-u. 7.

Egy éve

mult a héten annak, hogy Zimony alatt eldőrdültek az előretolt magyar-osztrák őrző katonáinak Manleihenrei és Belgrád felől telobbantották az átjáró hidat.

Még élénken él emlékezetünkben az első mozgósítási nap s fülünkbe csengenek az első háborus nóta bizakodó akkordjai, melyek a Royal és Hungária kávéházakban virrasztó közönség előtt felcsendültek a Magyary Imre nótafájának csodás hurjain is: „Megállj, megállj kutya Szerbia . . .”

És itt zsong a lelkünkben a királyi szózat: Mindeneket meggondoltam . . .” most látjuk csak, mennyi meggondolni valója volt a magyarok ősz uralkopójának, amíg elhatározólag ráütött az annak idején Novaránál, Custozónál dicsően forogott kardjára s harcba szállította seregeit.

Egy éve csinálja a magyar nemzet a világtörténelmet. Az ellenség vérében megforgatott kardja hegyével írja fel arra a magyar nemzeti erő gyönyörűséges történeteit. És itt a magyarság egyik legnagyobb városában, Debreczenben egy év óta hány, meg hány derék menetzászlóalj, század vonult végig a főtéren, mint hűséges letéteményese a nemzeti öntudatnak, erőnek és hatalomnak.

Egy éve ontja dus kincseit Debreczen szive a segélyreszorulóknak, tizenkét hónapja annak, hogy szívével együtt a tárcáját is megnyitotta a hadviselés céljaira s adóssává lett az állam is annak.

Egy éve mindennek s a mi hazaszeretetünk lángja egyetlen vonalnyival se lohadt, türelmünk el nem fogyott, áldozatkészségünk nem csökkent. Csak a győzelembe vetett bizakodásunkon történt változás. Az csak nagyobb, mint volt most egy éve. Akkor csak reménylettük a sikert, most már biztosak vagyunk a fényes győzelemtől.

Egy éve annak, hogy sok-sok jó barátunk, ismerőseink elment és soha sem is tért vissza többé, egy éve, hogy egyes családok gyászruhát öltöttek.

Egy éve annak, hogy az fdők vén fája milliányi apró levelei, melyekre nehéz órák, percek, pillanatok számosságos jeleneteinek emléke van megörökítve, lehullott a mulandóság avarjába.

Egy éve, hogy háboruban élünk.

Iramló idők homlokmérőjén talán egy másodpercnek sem számít 336 nap a Végtelenség fogalmához mérten, de nekünk egy örökkévalóságnak tűnik fel a lepergett esztendő. Mert ez az esztendő új világ korszak kulcsa léssen minden időkben, mert ez az esztendő maga egy korszak: a magyar hazafiság, ősi vitézség, honfiúi feláldozás legdicsőbb korszaka.

S.—r.

SOMOSSY LÁSZLÓ

DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZAR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK. ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS.

Boldogok a lelki szegények.

Irta: Szávay Zoltán.

Akik hisznek, akik szeretnek,
Akik nem lesznek soha vének,
Boldogok a lelki szegények,
Akik hisznek, akik szeretnek,
Akik nem lesznek soha vének.

Mi, kevés szóból sokat értők
Mindent egyszerre tisztán látunk,
S nincsen örömünk, nincsen álmunk.
Mi, kevés szóból sokat értők,
Mi, jaj, mindent egyszerre látunk!

Mi, kevés szóból sokat értők,
Sohsem vagyunk szerelemfáltók.

Mi nem óhajtunk, nem sőhajtunk,
A tisztán látás átka rajtunk,
Útunkról félre nem tekintünk,
Mások útjára rózsát hintünk
S a magunkét egyedül futjuk.
A szívét csak boncolni tudjuk . . .

Ők boldogok. Ők csak szeretnek.
Könnyük sem ég, mikor temetnek.
Ha gondjuk van: terhét elejtik.
Ha bánatuk van: elfelejtik.
Ők csak szeretnek, — mi csak látunk.
Ők hisznek. — Mi csak megbocsátunk.
Oh, jaj nekünk, mi koravének!
Bolgogok a lelki szegények . . .

Krónika.

Az asszonyi lélek.

Irta: **Heltai Jenő**.

Kedves Barátom!

Íróember vagy és foglalkozásod révén is ismerője a női léleknek. Behatolsz a női sziv rejtelseibe és a szőke és barna turbánok gondolatvilágába. Bizalommal fordulok hozzád, mert én már lemondtam arról, hogy megoldjam azt a rettenetes problémát, amely napok óta kínoz. Csak te tudod ezt a sötét ügyet megvilágítani. Halljad, mi történt

Ismered nőmet, Elvirát, az anyagi teremtést, aki már tizedik éve szerető hitvesem. Az ég négy gyermekkel áldotta meg frigyünket. Boldogságunk tökéletes. Ha voltak néha-néha köztünk néha-néha kis torzalkodások, azok mindig békésen elsimultak, részint az én engedékenységesemen. Imádom nőmet, teljesítem minden szeszélyét, ő pedig hálásan és gyöngéden szeret engem.

Nyár eleje óta Bendeguz-telepen lakom, egyszerű hatszobás nyaralóban, amelyet nőmnek vásároltam. — Nőm itt gazdálkodással tölti napjait, zöld borsót tenyészt és abba az áldott anyaföldbe ülteti a tyuktojást, hogy elég csirkénk legyen vasárnapra, amikor a pesti vendégek érkeznek, vigye el őket a manó!

Egy-egy napot magam is kint töltök, mint falusi urambátyám és gazduram, csöndesen legelészve egy fa alatt, miközben a nap a hasamra süt és azt mondja: „Hogy megnőtt tavaly óta!”

Szombaton azt mondja a feleségem:

— Édesem, gyere be velem Gödöllőre, mert be-

vásárolni valóm van és neked sem fog ártani, ha egy kicsit gyalogolsz és valami keveset leadsz abból a fölsleges pénzből.

Begyalogoltam nőmmel Gödöllőre, ami rövid öt-negyedórai ut. Bejártam nőmmel a piacot, ahol megvásárolta mindazt, amit kifizettem. Mivel nőm egész fölszerelése egy napernyő volt, kénytelen voltam neki cekkert is venni, hogy a sok holmit legyen miben hazavinnie. Aztán, mint akik egészen rendben vannak, beültünk a korcsmába egy pohár sörre. Még meg sem kóstoltam a sört, amikor nőm, az édes, hirtelen homlokára ütött, arra az édesre és így kiáltott föl:

— És a benzin! Elfelejtettem benzint venni! a benzint nem automobilra, hanem ruhatisztításra használjuk. Nekünk sok benzin kell, ennél fogva nem tiltakoztam, amikor nőm azt mondta:

— Várj itt öregem, megyek a boltba benzinért.

El is libegett, sőt negyedóra múlva vissza is jött egy négyszögletes, kecses kis csomaggal. Kémiai ismereteim nagyon hiányosak, de ez a csomag mégis nagyon gyanús volt. Ugy emlékeztem, hogy a benzin valami folyadék, amit literszámra mérnek ki. Nem vagyok indiszkrét ember, de ezuttal mégis megkérdeztem:

— Ebben a csomagban van a benzin?

— Nem, fiam, — mondta nyugodtan a drága nő, — ebben a csomagban vaj van.

— Vaj? — kérdeztem megdöbbenve.

— Igen, — mondta nőm, — fél kiló vaj.

Elhültem, elképedtem, elszedültem, kétségbeestem.

— De édesem, — kiáltottam rémülten, — benzinért mentél a boltba! És vajat hoztál?

Erre a feleségem is kifogyott türelméből és rám rivalt:

— Hát mit csinálnak, ha nem volt benzin?

Eddig van, nincs tovább. Nem értem, de nagyon hálás volnék, ha megmagyaráznád, mi ment végbe nőm lelkében, amíg a benzin-kérdést ebben a formában oldotta meg? Hogy jut el egy asszony a benzintől a vajig és . . . de mit részletezzem? Nem értem. Kérlek fejtsd meg a rejtélyt és nyugtasd meg tanács-talan barátodat

Bernátot.

Kovács Gyula.

Csodálatos történetek jegyeztetnek be majdan a világháború krónikájába . . . Eljövendő békés időkben el sem hinnék, ha a tények nem beszélnének.

Az őszi orosz betörésnél olvashattunk öreg Kerkes Mihályról, aki közel 80 évvel a két vállán, felöltötte magára Gábor Áron 48-as katonáinak kopott honvéd-egyenruháját s csapatot szervezett magának kiegyenesített kaszával, ásóval felfegyverzett legényekből és Máramarossziget alatt egy fél napig akadályozta

meg egy szakasz kozák átkelését az ottani folyócskán, melynek hidját öreg Kerekes Mihály elébb szétromboltatta.

Most meg előáll Kovács Gyula, a kiöregedett alispán, aki miután puritán tisztességgel betöltötte hivatali pályáját s nyugalomba vonult, egész vagyonát Debreczenfalva felépítésére hagyományozta.

Gyönyörűséges hajdunemeshez illő pályát futott be az öreg ur. Volt országos képviselő s aztán lett alispán. Mikor felajánlották neki az alispánságot, lemondott a mandátumáról, mert úgy gondolta, itt Hajdumegysben többet tud használni a magyarságnak.

Mikor pedig beteg lett, nyugalomba vonult. — Hiába kérték, hogy maradjon, nem akarta szabadságotatni magát.

— Ha nem tudok dolgozni, nem maradhatok.

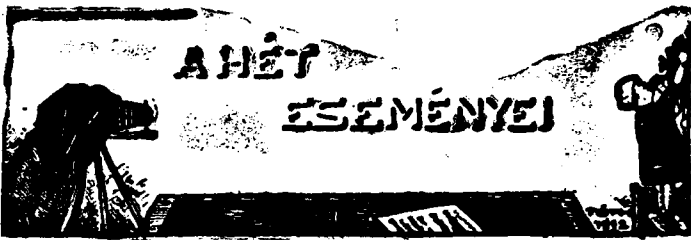
Nyugdíjazták hát a beteg öreg urat, aki egyébként agglegény.

Most, mikor Debreczen polgármestere: Márk Endre megindította mozgalmát oroszok dulta felvidék felsegítésére, az öreg ur gondolt egyet. Azt gondolta, hogy az ő egyszerű életének a folytatásához elég lesz az a nyugdíj, amit a becsületes munka eredményeképpen élvez. A vagyonát oda adta hát a hazának.

Gyönyörűséges érzéseket kelt az emberek lelkében az a tudat, hogy még ilyen emberek is vannak.

Hogy az Isten sok Kovács Gyulákat, Kerekes Mihályokat adna a magyar nemzetnek.

Szy.

— **A király.** Most egy éve is megünnepeltük a születés napját, mint általában minden évben. Háboruban állottunk akkor is, most is. Egy év mult el azóta s Európa legöregebb, legnemesebb lelkü és legavallárosabb uralkodója szívében, lelkében ezen hosszú idő alatt — bizonyosan tudjuk — nagyon sokszor átrezdült egy csodálatos érzés, amelyben összeölelkezett a magyar vitézség megbecsülésén a magyar nemzetnek csak még jobban való megszeretése. Ebben a biztos tudatban készülünk most, e hóban elkövetkezendő születésnapjának megünnepelésére. — Talán soha nem éreztük át a költői megállapítást annyira, mint most, hogy igenis a legelső magyar ember a király. És születésnapját ezzel a tudattal fogjuk megünnepelni. Az országos hódoló küldöttségben Doma-

hidy főispán, Márk Endre polgármester és dr. Baltazár püspök fogja képviselni a hajduk megyéjét, az ősi Debreczent, s a református Rómát.

— **Debreczenfalva** nemes eszméje egyre nagyobb tért hódít. Márk Endre polgármester örökké nevezetessé tette a nevét Északmagyarország történetében azzal a mozgalommal, melynek minden nemesen érző szívében visszhangja támad. Eddig közel 25000 korona gyűlt össze Debreczenfalvára s alig van nap, hogy 500—1000 korona ne gyűljön be Rákóczi katonái utódjainak házacskáira. Így hoz örök dicsőséget Debreczenfalva Nagy Debreczen közönségére.

— **Dr. Kenézy Gyula** a tudós orvosprofesszor, udvari tanácsos gyönyörű tiszttségének száma szaporodott egygyel. Honvéd főörzsorvos lett, alezredesi méltósággal. A szép kitüntetés természetesen elismerése akar lenni annak a fáradhatatlan ügybuzgalomnak, mellyel a mi tudós főorvosunk nehéz időkben kiváló talentumával a katonai gyógykezelést is szolgálta, anélkül, hogy Debreczen szenvedő közönsége, az ő betegei, a legtávolabbról is megérezték volna sokoldalú elfoglaltságát. Felesleges mondani is, hogy Kenézy Gyulát ebből az alkalommal elhalmozták hivatalos és nem hivatalos üdvözlésekkel, amelyekhez fűzzük a magunk őszinte, egyszerű jókívánságait is.

— **Nagy műélvezetet** szerzett az a hangverseny, amelyet a legkiválóbb operaénekesek közreműködésével rendezett a Vörös Kereszt Debreczenfalva javára. A debreczeni színház régi szép multjának verőfénye vetődött vissza egyetlen délutánra arra a debreczeni közönségre, amelynek műélvezését most a mozik elégitik ki s olyan színházi szezonok — békés időkről szólunk — amilyeneken egyetlen operaelőadás sem szerepel. Ezzel szemben valamikor, az intendatura idején közel 100 operaelőadás is volt egy szezonban. Ebben egyébként nem a szinigazgató hibás, hanem a közönség, amely a komoly irányú irodalom s művészet érvényesítése tárgyában semmit sem tett. Sőt megszüntette a szubvenciót éppen akkor, mikor a mozi-láz a tető fökre hágott. Pedig a mozikkal szemben a színházak nem konkurálhatnak csak hamisíthatlan irodalmi zenei és drámai művészettel. Ezt most csak úgy zárjel közt jegyezzük meg. — Háboru után majd jó lesz visszatérni arra a törekvésekre, amelyek egyedül biztosíthatják Debreczen város színészetének művészi jövődjét.

— **A hősök sirja** úgy látszik feneketlen. A köztestületben álló s Debreczen közéletében nagy szerepet játszó Csanak családra is ráborult a Végzet sötét szárnya s egyik fiatal, rokonszenves, hivatásos tagja, Csanak Margit férje, Ollinger Béla kapitány, rendőrpáncsnoksági segédtiszt hősi halált halt az oiasz hadszíntéren. A fiatal százados halála általánosan nagy,

őszinte részvétet keltett a gyászoló, mélyen sujtott családot elhálmozták a részvétnyilatkozatok minden jelével. Ollinger Béla neve pedig odakerült a világháború dicsőségteljes aranykrónikájának legfényesebb lapjára, sirjára pedig a magyar hazafias kegyelet hervadhatlan cserfakoszorúja.

— **Az új Vöröskönyv.** Az a nagyfontosságú diplomáciai okmánytár, amelyet külügyminisztériumunk a minap közrebocsátott, a legközelebbi napokban tetjes szövegében, hiteles magyar fordításban is meg fog jelenni az Athenaeum kiadásában. Külügyminisztériumunknak mostani vörös könyve már az eddig ismeretessé vált részletek révén rendkívüli feltűnést keltett. Az új vörös könyv kb. 200 oldalnyi terjedelemben a legszenzációsabb dekumentumokat öleli fel s az olasz hitszegés történetébe megdöbbentő módon világítanak bele Macchió báró követi jelentései, amelyeket az új Vöröskönyv teljes egészében közöl, rendkívüli jelentőségű leleplezések erejével hatnak. Az új Vöröskönyv ára 1 korona 90 fillér lesz.

x **Janátka Alajos virágkereskedése,** mely 20 év óta áll fenn Debreczenben; nagy gondot fordít arra, hogy a közönség mindeu szezonban megkapja a maga divatos műirágait. Legolcsóbb, legszolidabb beszerzési forrás, cserepes és kivézi kiviteli virágokban, csokrokban, sirkoszorukban, cserepes és ültetendő virágokban. Piac-utca 59. Telefon 8—44. szám.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a modernül berendezett:

Gőzkávépörköldé és Fűszermalom

a mai napon megindult, amely a t. kereskedők és a t. vevőközönség rendelkezésére áll. — Elfogadok kávépörköldést, fehér cukor és mindennemű fűszerek őrlését.

Nagybecsű pártfogásukat kérve, maradok teljes tisztelettel :-:

LINDENFELD J. JENŐ.

Üzletemben minden nap friss pörköldésű és frissen darált kávé kapható. :-: :-:

TÖRLEY
TALISMAN · CASINO · RÉSERVÉ

APOLLO
MOZGÓSZÍNHÁZ

Szombaton és Vasárnap.

Borbély Lili, Teleky Ilona, D'arrigó Kornél, Várnay László és Horváth Miczi felléptével

művész-est.

Nem fáj a feje másnap, ha

'LITKE' pezsgőt iszik

Ha a harctéren levő hozzátartozójának nagy szíveséget akar tenni, azonnal küldjön neki egy tubus :-:

'LYPTOL'-t,

mely ragályos betegségeket terjesztő tetvek és más férgek ellen a legjobb. Ára 1 korona.

Főraktár: Dr. Szelényi Árpád gyógyszerésznél Debreczen, Piac-utca 30. szám. „Kosuth” patika.

Alföldi Takarékpénztár Debreczenben.

Piac-utca 16. szám saját palota.

Alaptőke 2.400,000 K. Tartalékok: 1.400,000 K. Betétállomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

ÜZLETÁGAI: Takarékbetétek, csekkszámok. Váltószámítás, törlesztés és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját áru-raktár, Safe-deposit (magánletépkészlet).

Affiliált Intézetek: Kibai takarékpénztár r.-t., Nádudvari takarékpénztár r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámospércs.

Hadbavonultakról

felvételek, nagyítások művészi kivitelben eszközölhetők :-:

NÉMETHY műtermében,
Piac-utca 42. szám alatt.

Hirdessen a „Debreczeni Szemlé”-ben.